

חוזר הביתה

מאת עליזה בוסביב

החודש בחרתי לראיין את ד"ר יניב דובר, בוגר לימודי דוקטורט בשיווק מבית הספר למנהל עסקים. השיחה עימו התקיימה בתזמון משמעותי בחייו- לפני חזרה לארץ לאחר שהות מוצלחת של 5 שנים בארה"ב. לאחר שכבר היה חבר סגל באוניברסיטה מובילה בארה"ב יניב בחר לחזור לישראל ולהיות חבר סגל בבית הספר למנהל עסקים באוניברסיטה העברית, אוניברסיטה בה גדל ואותה הוא אוהב, כי בסופו של דבר הוא מאמין ש"אין כמו הארץ". יניב מייצג את ההתלבטות העומדת בפני טובי החוקרים בישראל, דילמה שמצד אחד מביאה לתופעת 'בריחת המוחות' ומנגד לחזרה למולדת מתוך מניעים אישיים.

אבל נתחיל מההתחלה, מהתואר ראשון. לעומת רבים מבוגרינו, לא תמיד ידע יניב שירצה ללמוד וללמד מנהל עסקים. את לימודיו בעברית החל הרחק בגבעת רם בחוג לפיסיקה שם עשה תואר ראשון ושני, והמשיך לדוקטורט. "הייתי באמצע לימודי הדוקטורט באסטרו-פיסיקה ולא הרגשתי שבתחומי המחקר שהיו זמינים עבורי אוכל לעשות משהו שירגש אותי ושיהיה לו אימפקט. האהבה הגדולה שלי בעצם הייתה מכניקה סטטיסטית, תחום בפיסיקה שעוסק בחקר מערכות שמורכבות מהרבה מאוד מרכיבים קטנים. כל רכיב הוא פשוט, אבל הפעולה המשותפת שלהם יוצרת דינמיקה מפתיעה ומורכבת. אמרתי לעצמי שאני יכול לקחת את הכלים שרכשתי מלימודי הפיסיקה ומכניקה סטטיסטית ולראות האם אפשר להסביר בעזרתם תופעות מעבר למערכות חלקיקים בפיסיקה, למעשה להשתמש בעקרונות של המערכות האלה כדי להבין התנהגות של אנשים - למה קבוצות של אנשים עושות מה שהן עושות, למה יש קהילות שמחזיקות מעמד ולמה אחרות מתפרקות. בסופו של דבר פגשתי את ינקו (פרופ' יעקב גולדנברג שהיה ראש המחלקה לשיווק בבית הספר) והוא נתן לי בעיה שהלהיבה אותי ושגרמה לי להבין ששיווק ומנהל עסקים זה תחום שבו אמצא המון עניין. בדוקטורט למעשה ינקו, דני (פרופ' דני שפירא מאוניברסיטת בן גוריון) ואני, טענו שמבנה הרשת החברתית משפיע על עקומת המכירות של מוצר חדש לאורך זמן, ולכן אפשר לעשות מעין reverse engineering ולהשתמש בנתוני מכירות של מוצרים חדשים כדי לפענח את המבנה של הרשת החברתית שמסתתרת מאחוריהם (ע.ב. מידע נוסף ניתן לקרוא בכתבה [כאן](#)). המטרה שלי בסופו של דבר הייתה להפעיל כלים שקיבלתי מפיסיקה ולהשתמש בהם במדעי החברה."

לקראת סיום הדוקטורט קיבל יניב הזדמנות לעשות את פוסט-דוקטורט באוניברסיטת ייל. "ידעתי שאני עוזב את הארץ לשנה-שנתיים ולא חשבתי להישאר שם יותר. ציפיתי לחוויה כיפית ותורמת מאוד מבחינה מקצועית ואני חושב שזה אכן היה כך." במחקר אותו ביצע במהלך הפוסט דוקטורט שלו בייל עם פרופ' דינה מייזלין הם פיתחו שיטה לאיתור ביקורות מזויפות ברשת האינטרנט. המחקר התמקד באתרי מלונות כמו Expedia ו-TripAdvisor וזכה לתהודה רבה, ואף פורסם ב-American Economic Review. "אחד היתרונות במעבר למנהל עסקים היה שיתוף

הפעולה עם התעשייה. בעקבות הפידיבק החיובי, חברות שונות אפשרו לנו גישה למאגרי הנתונים להן, מה שיאפשר לנו לבצע מחקרי המשך." מחקר אחד כזה הוא בחינת אפקט ההשפעה של תגובות של חברות ברשת על התנהגות הלקוחות והיחס שלהם אל החברה .

פרויקט הוביל לפרויקט, ויניב צלל עמוק לתוך עולם הרשתות החברתיות. אחת השאלות שמעסיקות אותו היא מה יוצר רשת חברתית יציבה. הטענה המרכזית שלו ושל שותפיו למחקר, פרופ' ינקו גולדנברג (כיום במרכז הבינתחומי) ופרופ' דני שפירא, היא שרשת חברתית יציבה לא נוצרת אם מקבצים קבוצה אקראית של אנשים. רשת היא לא רק אוסף של קישורים ואנשים. מבנה חברתי יציב הוא מבנה היררכי המורכב ממעגלים חברתיים "הדבוקים" זה לזה לאורך הסקאלות ויוצרים פסיפס חברתי אחד גדול. אנשים משייכים עצמם לקבוצות גדולות בכדי להיחשף לגיוון של רעיונות והזדמנויות, אך, לא פחות מכך, הם צריכים קבוצות קטנות יותר של תמיכה ואינטימיות. לדוגמא, משפחה גרעינית היא מבנה יציב, יחסית. משפחה מורחבת יציבה היא אוסף של משפחות גרעיניות המחוברות אחת לשנייה באדיקות. שבט הוא אוסף של משפחות מורחבות וכך הלאה. יניב ועמיתיו פיתחו דרך ניתוח ומיפוי של רשתות המגלה את מבנה המעגלים החברתיים האלה לאורך הסקאלות ומאפשר לנבא עד כמה הרשת "בריא" ויציבה בטווח הארוך.

הפוסט דוקטורט חלף עבר, ויניב קיבל הצעה לכהן כפרופ' לשיווק בבית הספר למנהל עסקים Tuck של אוניברסיטת דרטמות' בארה"ב. הוא מתאר את חווייתו כמרצה באוניברסיטה אמריקאית מובילה כמהנה ביותר וככזו שמאפשרת את תנאי המחקר הטובים ביותר שאפשר לבקש. "זוהי אוניברסיטה פרטית לגמרי, לומדים שם סטודנטים איכותיים ואני מאוד נהנה ללמד את הצעירים, הם גם מאוד מעריכים פרקטיקה. בנוסף, הסביבה האקדמית בארה"ב מעולה, יש עושר של משאבים וקשר לאנשי תעשייה מדהימים. למשל, לפני כמה שבועות אירחתי את סגן הנשיא של חברת Lenovo העולמית ולפניו מישהי שכינה כ-SVP של General Electric". החיים בארה"ב נשמעים דיי חלומיים מבחינת קריירה. ובכל זאת, לאחר ארבע שנים, החליטה המשפחה לארוז את החפצים ולחזור לארץ. "מדובר בהחלטה קשה ביותר", אומר יניב, "אני כן מרגיש שאני יכול לחיות בכל מקום בעולם ולהסתדר אך בסופו של דבר זה לא ישראל וככל שהילדים שלי גדלים אני מבין שאני רוצה שהם יהיו ישראלים. זה אומר לוותר על הרבה פריבילגיות של קריירה וכסף אך אני לא חושב שיש החלטה אחרת. בסופו של דבר, אני מאוהב בישראל ותמיד עשיתי מה שאני יכול בשביל לעזור לישראל ולישראלים, השיקול שלי כאן נגע למשפחה שלי ומחשבה על העתיד."

מבחינת החזרה לאוניברסיטה העברית, יניב סיפר כי הוא מאוד אוהב את העברית והיה לו אף כבוד להיות חלק מהמוסד הזה. "כשהייתי באוניברסיטה העברית הרגשתי את המצויינות והאיכות, אולי זה לא שונה בהרבה בהשוואה לטכניון או אוניברסיטת ת"א אבל מה שכן מיוחד באוניברסיטה העברית, ואולי זה מושפע מהאווירה הירושלמית, זה האווירה הרגועה, החברית והמאוד מדעית. הרגשתי שהשורה התחתונה באוניברסיטה היא מדע והייתה תמיד אווירה של

סקרנות וחתימה לאמת מדעית. בנוסף, יש בעברית פתיחות להבנה של הפריה בין תחומית שהיא מאוד ייחודית לאוניברסיטה וכמובן חוקרים מהמובילים בתחומם."

יניב, כמו חוקרים רבים אחרים, ויתר על התנאים האקדמיים בשביל המשפחה. יתכן וההחלטה הייתה מהולה בפטריוטיות ויש משהו מיוחד בישראל ובירושלים בפרט. יתכן גם שההחלטה נפלה בעקבות החורף הקר של מזרח ארצות הברית לעומת החום הישראלי. תהא הסיבה אשר תהא, נשמע שהוא שמח על הזמן שהוא בילה בארצות הברית, על הקשרים שהוא פיתח והסביבה האקדמית אליה נחשף אבל הוא גם שמח לחזור לארץ. בעיקר, נראה שארה"ב הרימה את הרף וישראל תצטרך לעמוד בציפיות גבוהות מבחינה אקדמית. "אני מצפה ללמד סטודנטים חכמים, שיהיו מחוברים לנושא עם מוטיבציה גבוהה. שתהיה סביבת עבודה טובה בסגנון ישראלי שאני מאוד אוהב. ובסופו של דבר אני מקווה שאני אוכל להשתקע בישראל, ולבסס בה את הפעילות המדעית שלי."

שיהיה לך בהצלחה יניב. אנחנו שמחים שחזרת הביתה.

מוזמנים לבקר בדף הבית של ד"ר יניב דובר בלינק הבא:
<http://faculty.tuck.dartmouth.edu/yaniv-dover/>